Ympäristöministeriö
Sirkku Jaakkola

Vastine ympäristövaliokunnalle 23.5.2022
HE 46/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta; ympäristöministeriön vastine ympäristövaliokunnalle annettuihin lausuntoihin

Tässä vastineessa tarkastellaan hallituksen esityksestä 46/2022 vp ympäristövaliokunnalle annettuja lausuntoja ja esitetään ympäristöministeriön vastine niihin. Lausuntoja ovat ympäristövaliokunnalle antaneet 20.5.2022 mennessä talousvaliokunta, oikeusministeriö, Harmaan talouden selvitysyksikkö, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen ympäristökeskus, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry.

Vastine on ryhmitelty lausunnoissa ehdotettuihin muutoksiin ja huomioihin seuraavasti:

1. **Siirtoasiakirjojen tietoja koskevan rekisterin voimaantulo**

Talousvaliokunta ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kiinnittivät lausunnossaan huomiota siirtoasiakirjarekisterin käyttöönoton aikatauluun. Talousvaliokunta kehotti lausunnossaan ympäristövaliokuntaa harkitsemaan siirtoasiakirjarekisterin voimaantuloajankohdan siirtämistä niin, että tiedonsiirtojärjestelmien toteuttamiselle varataan riittävä aika. YTP katsoi, että rekisterin voimaantulo ei jätä riittävästi aikaa varautumisaikaa yrityksille, eikä tiedonsiirto ole kaikilta osin mahdollista toteuttaa 1.9. alkaen. YTP piti nopeaa voimaantuloa ongelmallisena myös siksi, että yritykselle voidaan määrätä laiminlyöntimaksu tiedonsiirron laiminlyönnistä.

Ympäristöministeriö toteaa, että uusi siirtoasiakirjojen tiedoista koostuva rekisteri ja toimijoiden velvollisuus toimittaa tiedot jätteen siirrosta rekisteriin perustuvat jätedirektiivin muutokseen ((EU) 2018/851). Vuoden 2022 alussa tuli voimaan jätelain muutoksella 714/2021 säädetty velvollisuus laatia siirtoasiakirjat ensisijaisesti sähköisesti. Lakiehdotukseen sisältyvä uusi rekisteri on jatkumoa sähköisille siirtoasiakirjoille ja sillä pantaisiin osaltaan täytäntöön jätedirektiivin muutos. Uusi rekisteri oli alun perin mukana edellisen jätelain muutoksen lausuntokierroksella keväällä 2020, jolloin rekisterin voimaantuloksi ehdotettiin 1.1.2022. Koska jätelain rekisterisääntelyä tuli vielä tarkentaa, se eriytettiin omaksi esityksekseen ja ehdotettua voimaantuloa siirrettiin syyskuuhun 2022.

Voimaantulon ajankohta liittyy lisäksi 18.11.2021 hyväksytyssä jätteistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (978/2021) säädettyihin uusiin velvollisuuksiin siirtoasiakirjojen sisällöstä, jotka tulevat voimaan niin ikään 1.9.2022. Toimijoilla on ollut noin 9 kuukautta aikaa muokata järjestelmiään niin, että ne vastaavat kyseisiä uusia tietosisältötarpeita.

Ympäristöministeriö on yhteistyössä rekisterinpitäjänä toimivan Suomen ympäristökeskuksen kanssa informoinut toimijoita uusista velvollisuuksista ja rekisterin käyttöönotosta, ja toimijoiden kanssa on pyritty löytämään ratkaisuja tiedonsiirtoon liittyviin haasteisiin. Myös rekisterin rajapintakuvaus on ollut pitkään toimijoiden tutustuttavana ja testattavana. Tiedonsiirron toteuttaminen toimijoiden järjestelmistä rekisteriin ei tarkoita kokonaan uuden järjestelmän luomista vaan olemassa olevien tietojärjestelmien päivittämistä.

Ympäristöministeriön tiedon mukaan osa toimijoista on varautunut muutokseen hyvissä ajoin ja ovat jo päivittäneet järjestelmiään. On silti mahdollista, että kaikkiin järjestelmiin, joissa siirtoasiakirjat laaditaan, ei ehditä tehdä tarvittavia muutoksia 1.9. mennessä, jolloin velvollisuus siirtää siirtoasiakirjan tiedot rekisteriin on ehdotettu tulemaan voimaan. Mikäli valmiuksia tiedon siirtämiseksi rekisteriin rajapinnan kautta ei ole vielä 1.9. alkaen, on rekisteriin tietojen toimitusvelvollisuus mahdollista kattaa toimittamalla tiedot rekisterin käyttöliittymän kautta tai Suomen ympäristökeskuksen kanssa erikseen sovitulla tavalla.

Jätedirektiivin muutos, joka pantaisiin täytäntöön lakiesityksellä, on tullut voimaan jo kesällä 2018. Direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset olisi tullut panna kansallisesti täytäntöön 5.7.2020 mennessä. ***Koska kyse on direktiivin täytäntöönpanosta, ympäristöministeriö ei kannata, että rekisterin voimaantuloa siirrettäisiin vuoden 2023 alkuun.***

Toimijoiden huoliin vastaamiseksi ***ympäristöministeriö kuitenkin katsoo, että laiminlyöntimaksua koskevan 131 §:n 2 momentin 5 kohdan,*** jonka mukaan siirtoasiakirjan tietojen toimittamisen laiminlyönnistä voitaisiin määrätä laiminlyöntimaksu***, voimaantulo voitaisiin siirtää siirtymäsäännöksellä alkamaan 1.1.2023***. Tämä mahdollistaisi sen, että viranomaiset voisivat lain toimeenpanon alkuvaiheessa neuvoa ja opastaa toimijoita uusista velvollisuuksista, eikä laki velvoittaisi viranomaisia ryhtymään seuraamusmenettelyyn.

2. Siirtoasiakirjojen tietojen viivytyksetön siirtäminen rekisteriin

YTP ja talousvaliokunta lausuivat sähköisten siirtoasiakirjojen tietojen toimittamisen määräajasta, joiden osalta edellytetään viivytyksetöntä tietojen siirtoa. YTP:n mukaan tietoja kuljetetusta jäte-erästä ja jätteiden käsittelytavasta voidaan joutua päivittämään viikon ajan kuljetuksen päätyttyä, ja se ehdotti, että viivytyksetön tiedonsiirto tarkoittaisi yhtä viikkoa.

Ympäristöministeriö ei pidä perusteltuna muuttaa säännöstä tietojen toimittamisesta rekisteriin ilman aiheetonta viivytystä taikka säännöksen perusteluja, joissa todetaan viivytyksettömän tiedon siirron tarkoittavan muutamaa päivää. Jätelain 121 § edellyttää siirtoasiakirjan laatimista ennen kuin jätteen siirto aloitetaan. Jos asiakirjan kaikkia tarvittavia tietoja, esimerkiksi tietoa jätteen määrästä tai käsittelytavasta, ei ole tiedossa siirron alkaessa, asiakirjaan tulisi merkitään näistä tiedoista arvio.

Jätteen vastaanottajan on vahvistettava jätteen vastaanotto ja siirtoasiakirjaan lisätään tieto vahvistuksesta. Siirtoasiakirjaan merkittävistä tiedoista säädetään jäteasetuksen 40 §:ssä. Kyseisen säännöksen 1 momentin 11 kohdan mukaan vastaanottajan on jätteen siirron päätyttyä vahvistaessaan jätteen vastaanotto vahvistettava tiedot vastaanotetun jätteen määrästä. Jäte tulisi näin ollen punnita jätteen vastaanoton yhteydessä. Muuttuneet tiedot tulisi päivittää siirtoasiakirjajärjestelmään. Tietojen siirto rekisteriin järjestelmästä tulisi tehdä automaattiseksi, jolloin tiedon päivitys ei vaatisi käytännön toimijoilta muuta kuin tiedon päivittämisen siirtoasiakirjajärjestelmään. Koska siirtoasiakirjassa on kyse kuljetusta koskevasta asiakirjasta, on ympäristöministeriön mukaan tärkeää, että tiedot päivitetään niin asiakirjoihin kuin rekisteriinkin mahdollisimman nopeasti kuljetuksen päätyttyä.

3. Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksia koskevien tietojen antaminen kunnan jätehuoltoviranomaiselle

Talousvaliokunnan ja Suomen Kuntaliiton lausunnoissa kommentoitiin jätelain 39 §:ään ehdotettua muutosta, jonka mukaan jätteen kuljettaja voisi antaa saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusta koskevat tiedot uuden siirtoasiakirjojen tiedoista koostuvan rekisterin välityksellä. Kuntaliiton mukaan on epäselvää,

kattaako rekisteriin toimitettavat tiedot kaikki kunnan jätehuoltoviranomaisen lakiin perustuvat tietotarpeet. Kuntaliitto ehdotti säännökseen muutosta ja siirtymäaikaa pykälän voimaantulolle. Kuntaliitto toi myös esiin huolensa valvonnan resursseista koskien erityisesti saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusten valvontaa.

Myös talousvaliokunta piti tärkeänä varmistaa, että kunnan jätehuoltoviranomaiset saavat rekisteristä tarvittavat tiedot ja katsoi, että jätehuoltoviranomaisen tiedonsaannin turvaamiseksi tarvitaan riittävä siirtymäaika.

Ympäristöministeriö kannattaa ehdotusta siirtää 39 §:n voimaantulo alkamaan 1.1.2023*.* Ehdotetun 39 §:n muutoksen myötä jäteasetuksen 40 §:ää on muutettava, jotta kunnan jätehuoltoviranomaiset saavat saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksista vähimmäistiedot, jotka jätteen kuljettajien on nykyisin jäteasetuksen mukaan annettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Jäteasetuksessa säädettyjä siirtoasiakirjan tietotarpeita on luonnosteltu ja jäteasetusluonnos on parhaillaan lausuntokierroksella. Asetusmuutos on tarkoitus antaa mahdollisimman pian lakimuutoksen hyväksymisen jälkeen.

Ehdotetun 39 §:n voimaantulon siirtäminen alkavaksi 1.1.2023 mahdollistaisi sen, että eri osapuolet ehtivät varautua muutokseen ja päivittämään tietojärjestelmät jäteasetuksessa säädettävien tietojen antamiseksi ja vastaanottamiseksi siirtoasiakirjarekisterissä. Pidempi siirtymäaika olisi perusteltu myös siksi, että 39 §:n muutos tehtiin lakiesitykseen vasta lausuntokierroksen jälkeen.

Kuntaliitto katsoi, että 39 §:ssä tulisi selkeämmin ilmaista, että kuljettaja vapautuu velvollisuudesta antaa lietteiden kuljetusta koskevat tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle vain sillä edellytyksellä, että tämä toimittaa rekisteriin kunnan jätehuoltoviranomaisen 39 §:n nojalla vaatimat tiedot. ***Ympäristöministeriö ehdottaa, että 39 §:ään ehdotettu muutos*** ”Kuljettaja voi antaa saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskevat tiedot myös 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä.” ***korvattaisiin seuraavalla säännöksellä***: **”<u>Velvollisuus ei kuitenkaan koske saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusta koskevien tietojen toimittamista kunnan jätehuoltoviranomaiselle, jos jätteen kuljettaja toimittaa tässä pykälässä tarkoitetut tiedot 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun rekisterin välityksellä.</u>”**

Säännös olisi näin tarkempi sen suhteen, että rekisteriin on toimitettava kunnan jätehuoltoviranomaisen pykälän nojalla vaatimat tiedot ja jos rekisteri ei kata kaikkia jätehuoltoviranomaisen tietotarpeita, ne olisi jatkossakin toimitettava kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Jätteen kuljettajien tulisi ainakin vuoden 2022 ajan toimittaa tiedot saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksista kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Tietoja voi olla tarpeen ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle myös vuoden 2022 jälkeen, etenkin 39 §:ssä tarkoitettua tiivistelmää varten, koska tiivistelmässä vaaditut tiedot ovat kokoomatietoja, joita uudesta rekisteristä ei välttämättä saa alkuvaiheessa siinä muodossa kuin kunnan jätehuoltoviranomainen ne tarvitsee.

Kuntaliiton mukaan kunnan jätehuoltoviranomaiset tarvitsisivat tiedon siitä, mistä toiminnasta liete on peräisin (kotitaloudesta, kunnan hallinto- ja palvelutoiminnasta tai yritystoiminnasta). Tätä tietoa ei nykyisin edellytetä jäteasetuksen 42 §:ssä. Ympäristöministeriön mukaan toiminnan määrittäminen alkuperää kuvaavien koodien avulla on haastavaa, eikä muutosta voida tässä yhteydessä toteuttaa. Asiaa on tarkoitus lähestyä seuraavaksi kokeiluhankkeiden avulla.

Kuntaliiton huoleen valvonnan resurssien riittävyydestä koskien jätteen kuljettajien valvontaa, ympäristöministeriö toteaa, että siirtoasiakirjarekisterin tarkoitus on ennen kaikkea helpottaa kunnan jätehuoltoviranomaisten työtä, kun nämä saisivat jatkossa tiedot lietteiden kuljetuksista kootusti suoraan rekisteristä. Ympäristöministeriön tietojen mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisilla on ollut ajoittain ongelmia saada lietekuljetuksista tietoja jätteen kuljettajilta eikä tietoja ole saatu pyynnöistä huolimatta. Kunnan jätehuoltoviranomaisilta säästyisi myös aikaa, kun sen ei tarvitsisi ottaa vastaan kuljetustietoja yksittäisiltä kuljettajilta erikseen. Säästyneen ajan voisi mahdollisuuksien mukaan kohdentaa valvontaan.

4. Luotettavuusvaatimuksen laajentaminen yrityksen vastuuhenkilöihin ja muuhun yritystoimintaan jätehuoltorekisterin hyväksymisen edellytyksenä

Harmaan talouden selvitysyksikkö toi lausunnossaan esiin jätelain 95 §:ään ehdotetun toimijoiden luotettavuutta koskevan sääntelyn osalta, että yritysten taloudellista luotettavuutta ei voida kattavasti arvioida oikeushenkilön omilla tiedoilla. Se katsoi, että yrityksen omien tietojen lisäksi tulisi selvittää myös oikeushenkilön vastuuhenkilöiden toimintaa ja näiden mahdollinen muu yritystoiminta. Tämä olisi tärkeää etenkin vasta perustettujen yritysten osalta. Talousvaliokunta piti tärkeänä, että sääntely on yhtenäistä liikenteen palveluista annetun lain (320/2017, *liikennepalvelulaki*) kanssa. Talousvaliokunta katsoi, että jätelain 95 §:n 2 momentin luotettavuussääntelyn laajentamista kattamaan toiminnanharjoittajien lisäksi myös rekisteröitävän toimijan vastuuhenkilöitä, omistajia sekä näiden muuta yritystoimintaa tulisi harkita, jos liikennepalvelulakia muutetaan vastaavasti.

Ympäristöministeriö pitää Harmaan talouden selvitysyksikön lausumaa ja talousvaliokunnan lausunnossa olevaa kirjausta perusteltuina ja toteaa, että liikennepalvelulain tulevia muutoksia on tarkoitus seurata ja sääntelyn laajentaminen kattamaan myös oikeushenkilöiden vastuuhenkilöt ja näiden muu liiketoiminta otetaan harkintaan niiden jätteen kuljettajien osalta, joilla ei ole liikennelupaa, mikäli vastaava laajennus tehdään liikennepalvelulakiin niiden kuljetusyritysten osalta, joilta vaaditaan liikennelupaa.

5. Tuottajarekisteriä koskevassa tietopalvelussa julkaistavat tiedot

Talousvaliokunta totesi lausunnossaan, että kansainvälisten verkkokaupan alustojen ja markkinapaikkojen vastuita ja velvoitteita olisi syytä selvittää esityksen perusteluissa esitettyä täsmällisemmin. Talousvaliokunta kiinnitti laajemminkin huomiota yhtenäisen sääntely-ympäristön tarpeeseen ja täytäntöönpanoon EU:n sisällä ja ulkopuolella toimivan verkkokaupan osalta.

Ympäristöministeriö toteaa, että keinoja etäkaupan saamiseksi tuottajavastuun piiriin selvitettiin tarkemmin jätesäädöspaketin toimeenpanon yhteydessä (HE 40/2021 vp) muun muassa arvioimalla keinoja saada etäkauppiaat ja tuottajan kaltaiset toimijat, kuten verkkokaupan alustat, liittymään tuottajavastuujärjestelmään. Ehdotuksen pohjalta tehdyssä jätelain muutoksessa (714/2021) säädettiin seuraavat etäkaupan tuottajavastuun täytäntöönpanoa tehostavat säännökset:

- ulkomaiset etäkauppiaat säädettiin tuottajavastuuvelvollisiksi (JL 48 § 1 mom.),
- tuottajayhteisöille velvollisuus edistää yhteistoimin tuottajan mahdollisuutta hoitaa eri tuotteita koskeva tuottajavastuuvelvoitteensa yhden toimijan kautta (JL 65 § 1 mom.),
- etäkauppiaat voivat hoitaa tuottajavastuuvelvoitteensa joko nimeämänsä valtuutetun edustajan kautta tai liittymällä suoraan tuottajayhteisöön (JL 62 ja 66 a §),
- verkkokaupan alustan ylläpitäjä voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan alustallaan toimivan etämyyjän tuottajavastuuvelvoitteista Suomessa taikka vastaavassa tarkoituksessa tehdä sopimuksen hyväksytyn tuottajayhteisön kanssa. Verkkokaupan alustan ylläpitäjällä on oltava tähän kirjallinen valtuutus alustallaan toimivalta etämyyjältä. (JL 66 a § 3 mom.),
- valtuutetun edustajan on jätelain 62 §:n mukaisesti liityttävä tuottajayhteisöön. Valtuutettu edustaja ei kuitenkaan voi perustaa tuottajayhteisöä (JL 66 b §). Tuottajayhteisön olisi jätelain 62 §:n mukaan otettava valtuutetun edustajan velvollisuudet huolehdittavakseen tämän pyynnöstä, jos valtuutetun edustajan toiminta kuuluisi tuottajayhteisön toimialaan.

EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanon (HE 40/2021 vp) yhteydessä tarkasteltiin myös etämyynnissä käytettävien myyntialustojen säätämistä toissijaisesti vastuullisiksi siinä tapauksessa, että etämyyjät eivät hoitaisi velvoitteitaan. Tällaisten velvoitteiden asettamista muualle kuin Suomeen sijoittautuneille toimijoille ei kuitenkaan pidetty tässä vaiheessa mahdollisena. Koska Suomeen ei toistaiseksi ole sijoittautunut yhtään myyntialustaa, ei niitä koskeva säännös olisi siten kohdistunut kehenkään. Tämän perusteella ei myyntialustoille säädettäviä velvoitteita nähty tarkoituksenmukaiseksi eikä etäkaupan tuottajavastuun täytäntöönpanoa edistäväksi. Sen sijaan ehdotuksen mukaisesti säädettiin alustan ylläpitäjälle mahdollisuus hoitaa alustallaan toimivan etämyyjän tuottajavastuuvelvoitteet valtuutetun edustajan kautta. Säännös mahdollistaa sen, että ulkomaille sijoittautunut myyntialusta voi kuitenkin niin halutessaan hoitaa etämyyjien puolesta tuottajavastuuta koskevat velvoitteet.

Tässä hallituksen esityksessä ei muuteta verkkokaupan alustan tai markkinapaikkojen vastuita koskevaa sääntelyä, eikä näitä vastuita ole siitä syystä selvitetty perusteluissa. Etäkaupan tuottajavastuun täytäntöönpanon tehostamiseksi ehdotuksessa esitetään kuitenkin, että tuottajarekisteriä koskevan tietopalvelun tulee ehdotetun 142 b §:n mukaisesti sisältää muun muassa tiedot Suomeen sijoittautuneesta valtuutetusta edustajasta, jonka verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toiseen valtioon sijoittautunut etäkaupalla tuotteita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vastaava toimija on nimennyt. Tietopalveluun tulisi sisältyä myös tiedot tuottajan tuottajavastuualoista sekä tuottajayhteisöön kuuluvista tuottajista.

Ympäristöministeriö ehdottaa lakiesityksen 142 b §:n 2 momentin 4 kohtaa täsmennettäväksi seuraavasti: **”4) tuottajan tuottajavastuualat <u>tuoteryhmittäin ja mahdollisuuksien mukaan materiaaliryhmittäin, tuoteluokittain tai tuotetyypeittäin eriteltyinä</u> sekä tuottajayhteisöt, joihin tuottaja on liittynyt”.**

Tietopalvelu parantaisi tiedonsaantia siitä, kenet verkkokaupan alustan ylläpitäjä, toiseen valtioon sijoittautunut etäkaupalla tuotteita Suomeen myyvä tai muu tuottajaa vastaava toimija on nimennyt vastaamaan velvoitteistaan Suomessa. Tietopalvelusta saataisiin tiedot siitä, minkä tuottajavastuun alaisten tuoteryhmien osalta tuottaja on jätelain 62 §:n mukaisesti joko liittynyt tuottajayhteisöön tai hakenut suoraan tuottajarekisteriin. Jätesäädöspaketin täytäntöönpanon yhteydessä jätelakiin (714/2021) säädettiin lisäksi uusi tuottajan omavalvontaa koskeva jätelain 53 a §. Säännös velvoittaa tuottajan ja tuottajayhteisön laatimaan omavalvontasuunnitelman muun muassa tuottajayhteisön jäsenten ilmoittamien tietojen luotettavuuden arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Säännös tehostaa osaltaan valvontaa ja tuottajavastuuvelvoitteiden täytäntöönpanoa.

Ympäristöministeriö toteaa lopuksi, että tuottajavastuuvelvoitteiden laajentaminen koskemaan tietyissä tapauksissa myös myyntialustoja – esimerkiksi toissijaisesti − voisi olla tehokas keino saada etäkauppaa tuottajavastuun piiriin. Koska kansallisten viranomaisten toimivaltuudet ulottuvat vain oman maan sisälle, tulisi tällaiset sääntelytoimet ensisijaisesti toteuttaa yhtenäisesti koko EU:n tasolla. Komissio onkin käynnistänyt selvityksen keinoista etäkaupan tuottajavastuun tehostamiseksi.

Jätesäädöspaketin täytäntöönpanon yhteydessä esitettiin tuottajavastuun valvovalle viranomaiselle Pirkanmaan ELY-keskukselle lisävoimavaroja tuottajavastuun seurantaan ja valvontaan. Pirkanmaan ELY-keskukseen vuonna 2021 saaduista lisävoimavaroista on 1 htv suunnattu etämyynnin tuottajavastuun täytäntöönpanon tehostamiseen. Lisäksi Tullin roolin vahvistamista tuottajavastuuvalvonnassa on selvitetty SUP-direktiivin täytäntöönpanoa koskevan jätelain muutoksen valmistelun yhteydessä. Tätä koskeva HE annettaneen syksyllä 2022.

6. Kansallinen liikkumavara rekisterinpitäjää ja yhteisrekisterinpitäjää koskevassa sääntelyssä

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota kansallisen liikkumavaran alaan, jota tulisi selostaa, kun lakiin ehdotetaan sääntelyä rekisterinpitäjästä tai yhteisrekisterinpitäjistä.

Rekisterinpitäjä määritellään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuoja-asetus*) 4 artiklan 7 kohdassa. Sen mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Yhteisrekisterinpitäjä puolestaan määritellään tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa. Asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen tässä asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa määritellystä rekisterinpitäjän käsitteestä ei voida poiketa kansallisessa lainsäädännössä. Voimassa olevassa jätelain 142 §:ssä käytetään termiä rekisterin ylläpitäjä, jota yleinen tietosuoja-asetus ei tunnista. Ylläpitäjän käsite olisikin korvattava yleisen tietosuoja-asetuksen käsitteellä rekisterinpitäjä, koska tästä käsitteestä ei voida kansallisesti säätää asetuksesta poikkeavasti.

Asetuksen 4 artiklan 7 kohta sen sijaan sallii muun muassa sen, että kansallisesti voidaan säätää, kuka on rekisterinpitäjä, jos käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään jäsenvaltion lainsäädännössä. Jätelain 142 §:ssä säädettäisiin, mihin käyttötarkoituksiin rekisterien tietoja käytettäisiin ja kuka toimisi minkäkin rekisterin rekisterinpitäjänä. Ehdotetussa sääntelyssä on käytetty mainitun artiklan sallimaa liikkumavaraa.

Rekisterinpitäjiä koskeva sääntely selkeyttää sitä, kuka vastaa tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetyistä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta. Tällä on keskeinen merkitys rekisteröityjen kannalta, jotta nämä tietävät, kuka vastaa mm. rekisteröityjen informoimisesta, keneltä saa tietoja siitä, mitä henkilötietoja käsitellään, ja kuka vastaa tarvittaessa tietojen oikaisemisesta tai poistamisesta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artikla sallii, että yhteisrekisterinpitäjien keskinäiset vastuut määritellään kansallisessa lainsäädännössä. Ehdotetulla 142 §:n sääntelyllä jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjistä selvennetään kansallisen liikkumavaran puitteissa rekisterinpitäjien keskinäisiä vastuita. Jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjinä toimisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, jotka toimivat jo nykyisin rekisterin yhteisrekisterinpitäjinä. Vaikka nykytila ei tältä osin muutu, yhteisrekisterinpitäjyydestä säätäminen selkeyttää jätehuoltorekisteriin rekisteröityjen oikeuksien toteutumista, kun on selvää, että jokainen ELY-keskus vastaa rekisteröimänsä henkilön osalta tämän oikeuksien toteuttamisesta. Vastuu rekisterin kehittämisestä ja ylläpidosta keskitettäisiin yhdelle ELY-keskukselle tehtävän tarkoituksenmukaisen hoitamisen varmistamiseksi. Kehittämis- ja ylläpitovastuun keskittäminen yhdelle ELY-keskukselle selventäisi myös ELY-keskusten keskinäistä tehtävänjakoa.